

*Н. М. Внукова,
д.е.н., професор*

ЗНАЧЕННЯ ЗНАНЬ ЯК ДЕСКРИПТОРА НАЦІОНАЛЬНОЇ РАМКИ КВАЛІФІКАЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Інноваційною складовою нової редакції Закону України «Про вищу освіту» [4] є запровадження компетентнісного підходу в освіті, що стосується змін щодо формування економіки знань, розвитку трансфера технологій, підвищення ролі освіти пропорційно можливості вирішення життєвих проблем.

Реалізація компетентнісного підходу відбувається через уведення основних положень Національної рамки кваліфікацій (НРК) (Постанова

КМУ № 1341 від 23.11.2011г.) [2] та заходів до НРК (наказ МОНмолодьспорту та Мінсоцполітики № 488/225 від 20.04.2012) [3].

Враховуючи, що розрізняють транснаціональні, національні та галузеві рамки кваліфікацій, для кожної країни важливою є національна система кваліфікацій, яка є сукупністю механізмів правового та інституційного попиту на кваліфікації працівників з боку ринку праці і пропозиції кваліфікацій з боку системи освіти.

Національна рамка кваліфікацій є частиною і основою розробки національної системи кваліфікацій, в яку повинні ввійти галузеві рамки кваліфікацій. НРК призначена для різних груп споживачів и дозволяє сформувати загальну стратегію розвитку ринку праці та системи освіти, зокрема, планувати різні траєкторії освіти.

Кваліфікація є результатом засвоєння освітньої програми і практичного досвіду. Національна рамка кваліфікацій (НРК) України – це системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів [2].

Результат навчання - це компетентності, які визначені такими дескрипторами: знання, уміння, комунікації, автономність та відповідальність. Відповідно до НРК [2] знання – це осмислена та засвоєна суб'єктом наукова інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Знання поділяються на емпіричні (фактологічні) і теоретичні (концептуальні, методологічні).

Для бакалавра (6 рівень НРК) – це концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень, а також критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності. На сучасному етапі становлення і розвитку інформаційного суспільства на перший план висувуються проблеми інтелектуалізації суспільства,

ефективне використання головного стратегічного ресурсу суспільства – знань [6,7].

Отже, на рівні бакалавра суттєвого перетворення знань для їх використання як стратегічного ресурсу ще не відбувається, тому що сучасні досягнення тільки вивчаються, а також осмислюються. Можливо на наступному рівні магістра починає формуватися інноваційна складова економіки знань. Відповідно до НРК на цьому рівні при підготовці магістрів необхідно набуття спеціалізованих концептуальних знань у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи, а також критичне осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей. Отже, на даному рівні знання вже виступають каталізатором інноваційної та дослідницької діяльності, крім того у міжгалузевому аспекті, що є прямим забезпеченням розвитку інформаційного суспільства.

При організації навчального процесу в ХНЕУ ім. С. Кузнеця з 2011 року формується критичне осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей, яке сприяло поглибленню наукової підготовки, відбулася зміна концепції навчання і впровадження, як приклад, науково-дослідницької практики як на рівні бакалаврів, так і магістрів [5].

Реформування вищої освіти посилено прийняттям нової редакції Закону України «Про вищу освіту» [4]. Відповідно до ст.5 цього Закону підготовку кандидатів наук прирівнено до підготовки докторів філософії, які стосовно рівнів та ступенів вищої освіти відповідають не тільки науковому, а освітньо-науковому (третьому) рівню, тобто посилюється освітня складова підготовки.

Надалі підготовка докторів філософії відповідає 8 рівню НРК, де вже створюється потужне підґрунтя для подальшого формування кадрового забезпечення розвитку інформаційного суспільства і поступового його перетворення у суспільство знань. Знання на цьому рівня мають бути найбільш передові концептуальні та методологічні в галузі науково-дослідної та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей, тобто мова йде про прагнення до інноваційності, створення нового знання, доведення наукової новизни, одержаної вперше, розширення можливостей розвитку інформаційного суспільства. Зміна у характеристиці підготовки докторів філософії як освітньо-наукового рівня додає ваги значенню такого дескриптора, як знання, у формуванні основ для розвитку інформаційного суспільства.

Знання, які відповідають рівню доктора наук, як складова загальної компетентності, це нові концептуальні та методологічні знання в певній та суміжних галузях науково-дослідної та/або професійної діяльності, які набуті на основі особистого комплексного дослідження та є основою для відкриття нових напрямів і проведення подальших досліджень [2], є стратегічним ресурсом інформаційного суспільства.

Публічність цього ресурсу значно посилюється через подання результатів наукових досліджень та їх наукового обговорення через оприлюднення на офіційних веб-сайтах відповідних вищих навчальних закладів (наукових установ) за вимогами законодавства.

Прогресивним є повернення до можливості проведення міжгалузевого дослідження, що відповідає вимогам часу, коли потреба у вирішенні проблеми відбувається не за одною науковою спеціальністю відповідно до тенденцій загальної інформатизації суспільства.

Перехід до суспільства знань через інформаційне суспільство закладений у нормативних документах сфери освіти. Базою здійснення

цього перетворення є компетентністний підхід, який став засадничою умовою змін у вищій освіті.

Література

1. Луговий В.І. Національна рамка кваліфікацій, які пов'язані з вищою освітою: стан і труднощі розроблення в Україні / В.І.Луговий [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://tempus.org.ua/uk/national-team-here/219-nacionalna-ramka-kvalifikacij.html>

2. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова КМУ № 1341 від 23.11.2011 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.

3. Про затвердження Плану заходів щодо впровадження Національної рамки кваліфікацій: Наказ МОНмолодьспорт, Міністерство соціальної політики № 488 / 225 від 20.04.12 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/29034/>

4. Про вищу освіту : Закон України // Голос України. – 2014. - 06 серпня.

5. Внукова Н.М. Вплив вимог Національної рамки кваліфікацій на зміни в організації навчального процесу за Законом України «Про вищу освіту» / Н.М.Внукова // Організація діяльності випускової кафедри в умовах інтеграції освіти: Збірник матеріалів Круглого столу, м.Київ, 25 вересня 2014 р.- К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2015.- С.20-21.

6. Діордіца І.В. Інформаційне суспільство – перша фаза епохи знань / І.В.Діордіца [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://goal-int.org/informacijne-suspilstvo-persha-faza-epochi-znan/>

7. Ліпкан В. А. Правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні : [моногр.] / В. А. Ліпкан, І. М. Сопілко, В. О. Кір'ян : за заг. ред. В. А. Ліпкана. — К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2015. — 664 с.

-----***-----